

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci

“Material üzərində iş”

fənninin

PROQRAMI

040319 – “Dizayn”

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı
İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin Metodiki
şurasının 15 sentyabr 2017-ci il tarixli iclasının
qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

(Protokol № 1)

Bakı 2017

Tartib etdi:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

Məmmədova Ülviyyə İlqar

Redaktor:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

Cabbarova Ülviyyə Natiq

Rəy verənlər:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin ixtisas müəllimi

1. Həsənova Vüsalə Akif

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq
Akademiyasının "Təsviri sənət"
fakültəsinin dekanı, dosent

2. Ələsgərova Sevinc Ələkbər

İZAHAT VƏRƏQİ

Fənnin tədrisinə ayrılan saatların miqdarı – 300 saat

“Material üzərində iş” kursu dizayn ixtisasının vacib fənlərindən olub, tələbəyə materialların müxtəlif xüsusiyyətləri haqqında məlumat verilməsi, tələbənin peşəkar səviyyədə öz arzu və ideyalarını sərbəst şəkildə material üzərində tətbiq etməsi, materiallarla işləmək vərdişlərinə yiyələnməsidir. Fənnin əsas məqsədi yaradıcılıq prosesində marağı inkişaf etdirmək, tələbələrin fərdi individual yaradıcı fəaliyyətini düzgün istiqamətdə yönəltməkdir.

“Mürəkkəbdən adiyə – adidən mürəkkəbə doğru”

Material üzərində iş fənni əsasən praktiki kursdur. Onun teoretik kursu dərstdən öncə müəllimin tələbələrlə apardığı söhbətdən və qısa məruzələrdən ibarətdir. Tələbələrin müxtəlif materiallar üzərində işləmək bacarığını üzə çıxarmaqla tapşırıqların həlli verilir.

Bütün kurs boyu tələbələrdə bədii və estetik zövqün formalaşmasına imkan yaradılır. Təsviri incəsənətin estetik mənası, dəzgah və dekorativ – tətbiqi incəsənətin növləri və onların məqsədləri öyrədilir. Material üzərində iş fənninin əsas vəzifəsi onun digər tədris fənləri ilə qarşılıqlı əlaqəsidir. Tələbəni bina daxili mühitin layihələndirilməsinə və təşkilinə düzgün yanaşmaqda yönəltmək, insan tələbatını bədii və estetik obrazlarda əks etdirmək, incəsənətə, estetika və mədəniyyətin nailiyyətlərinə köklənən təhlil, layihələndirmə, eksperimental-tədqiqat və istehsal sistemi ilə tanış etmək, yaradıcı prosesin vahid hissəsi olan interyer layihələndirilməsinin əsas problemləri və metodologiyası ilə tanış etmək, layihə prosesinin texnologiyasını məkan formalaşmasının ardıcıl mərhələləri kimi təqdim edilməsi, mühit obyektinin və interyerinin məzmunundan asılı bədii layihələndirilməsinə təşkil etmək, obrazını aşkarlamaq, emosional başlanğıcının prinsip və üsullarını maddi-fiziki və bədii-dekorativ konstruksiyalarında reallaşması ilə tanış etmək kursun əsas məqsədidir.

Fənn “Dizayn” ixtisasının xüsusi fənlərindən biri olub, həm nəzəri, həm də təcrübə saatlarını əhatə edir. Fənn tələbəni interyerin dizayn layihələndirilməsinin ümumi aspektləri ilə tanış edir. Fənnin mənimsənilməsi tələbənin bədii-layihələndirilmə fəaliyyətində müstəqil iştirakını, professional etik mövqedən seçim etməsini, təlim təcrübəsi zamanı alınmış bilikləri tətbiq etmək bacarığını nəzərdə tutur.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN PAYLANMASI

№	Mövzuların adları	Seminar
Bölmə 1. Materialların xüsusiyyətləri		
1.1	Materiallar haqqında məlumat.	8
1.2	Müxtəlif kağız materiallarla işləmə prinsipi	16
1.3	Materialların xüsusiyyətləri və materialların xüsusiyyətlərinə görə işlənməsi.	14
1.4	Maketləşdirmədə istifadə olunan alət və ləvazimatlarla işləmə prinsipi	16
1.5	Maketləşdirmədə istifadə olunan eskiz variantlarının hazırlanması	18
1.6	Kağız və kartonlardan həndəsi fiqurların hazırlanması üçün eskizlərin çəkilməsi	18
Bölmə 2. Eskizlər. Maketləşdirmə		
2.1	Eskizlər əsasında həcmlərin hazırlanma qaydaları. Tapılmış formaların eskizlərinə əsasən müxtəlif forma və fiqurların hazırlanması.	6
2.2	Mürəkkəb formaların eskizlərinin hazırlanması və onlar əsasında rəngli karton kağızda fiqurun həcmi maketinin hazırlanması	8
2.3	Maketdə rəng tərtibatı. Həndəsi formaların maketlərində quaş, tuş, sulu boyadan istifadə qaydaları.	8
2.4	Faktura və teksturanın materiallarda öyrənilməsi, materiallardan kompozisiyanın qurulması və maketdə istifadəsi.	10
2.5	Dizaynda materiallardan istifadə qaydası. Tapılmış formaların eskizlərinə əsasən müxtəlif forma və fiqurların hazırlanması.	10
2.6	Mürəkkəb formalı eskizlərin hazırlanması. Mürəkkəb formalıların eskizləri əsasında rəngli karton və kağızda həcmli maket hazırlanması	10
2.7	Maketdə rəng tərtibatı. Həndəsi formalıların maketlərində quaş, tuş, sulu boyadan istifadə qaydaları. Rənglər və onların istifadə qaydaları.	12
2.8	Dizaynda string yaradıcılığı. İnteryerlər üçün uyğun olaraq string kompozisiyasının axtarılması. String hazırlanması.	12
2.9	Dekupajın işlənməsi. Şəkil üzərində 3D effekti yaratmaq üçün şəkilin seçilməsi. Baralyefin eskiz əsasında qurulması	14
Bölmə 3. Maketləşdirmədə istifadə olunan materiallar		
3.1	Rənglərin təsnifatı və onların istifadə qaydası.	6
3.2	Yapışqanların növləri və istifadəsi.	6
3.3	Lakların növləri və istifadə qaydası.	6

3.4	Parlaq və tutqun lakların uyğunluğuna görə istifadəsi.	8
3.5	Dizaynda string yaradıcılığı	6
3.6	İnteryerlər üçün uyğun olaraq string kompozisiyası axtarılması və string hazırlanması.	12
3.7	Dekupajın işlənməsi üçün formaların təyini və işlənməsi.	10
3.8	Şəkil üzərində 3D effekti yaratmaq üçün şəklin seçilməsi.	14
3.9	Dizayn yaradıcılığında interyerlər üçün batika eskizlərinin hazırlanması və eskizlərin batika ipəyinə köçürülməsi.	10
3.10	Batikanın rənglənməsi texnologiyasının öyrədilməsi.	8
3.11	Mozaika işlənməsi üçün materiallar haqqında məlumat.	8
3.12	Mozaika eskizinin axtarışları və eskiz əsasında mozaika materiallarının hazırlanması.	12
3.13	Müxtəlif mürəkkəb formaların eskizlərinin axtarışları və hazırlanması.	10
Cəmi: 300 saat		

MÖVZULAR VƏ ONLARIN İZAHİ

Bölmə 1. Materialların xüsusiyyətləri

Mövzu 1.1. Materiallar haqqında ümumi məlumat – 8 saat

Materiallar haqqında ümumi məlumatın verilməsi. Materiallardan səmərəli istifadə olunması, istehsalın səmərəliliyinin yüksəldilməsi.İstehsalat ehtiyatlarının müxtəlif növlərindən daha qənaətlə, daha səmərə ilə istifadə edilməsi.

Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması. 2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması haqqında məlumat.Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmnin ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi. Hər bir təsərrüfat subyektində mövcud olan xammal və materialların dəqiq uçotunun təşkil olunması, hər bir istehsal vahidində israfçılığa, mənimsəməyə və digər mənfi hallara qarşı ciddi və hərtərəfli mübarizənin aparılması.

Mövzu 1.2. Müxtəlif kağız materiallarla işləmə prinsipi – 16 saat

Çertyoj kağızlarının digərlərindən fərqli olaraq yüksək ağılığa və yapışdırılma qabiliyyətinə malik olması ilə fərqlənməsi. Bunun üzərində tuş və yaxud karandaşla yazı işləri aparıldıqdan sonra pozanla silinmədə xarab olmamalı, akvarel və sulu boyayla işlədikdə kağızda az hiss edilən deformasiya baş verməməli. Köçürtmə və şəffaf rəngli çertyoj kağızları bərabər rəngdə, yüksək şəffaflığa malik olmalı və xarici səthində qırıqlara, deşilmə hallarına rast gəlinməməli. Bununla bərabər çertyoj kağızları sınımaya, əzilməyə qarşı dözümlü olmalı.

Rəsmxət kağızları boyanı və tuşu yaxşı qəbul etməli,qurutduqdan sonra hiss olunan dərəcədə deformasiya verməməli, yumşaq qələmlə çəkilmiş cizgilər pozanla yaxşı silinməli.

Mövzu 1.3. Materialların xüsusiyyətləri və materialların xüsusiyyətlərinə görə işlənməsi – 14 saat

Materialların xüsusiyyətləri haqqında məlumatın verilməsi.Xüsusiyyətlərin öyrənilməsi.Materialların xüsusiyyətlərin görə işlənməsi və onların əsasında eskizlərin işlənməsi. İstehsalat ehtiyatlarının müxtəlif növlərindən daha qənaətlə, daha səmərə ilə istifadə edilməsi. Çertyoj kağızları digərlərdən fərqli olaraq yüksək ağılığa və yapışdırılma qabiliyyətinə malik olması ilə fərqlənməli. Üzərində tuş və yaxud karandaşla yazı işləri aparıldıqdan sonra pozanla silinmədə xarab olmamalı, akvarel və sulu boyayla işlədikdə kağızda az hiss edilən deformasiya baş verməməli.

Köçürtmə və şəffaf rəngli çertyoj kağızları bərabər rəngdə, yüksək şəffaflığa malik olmalı və xarici səthində qırıqlara, deşilmə hallarına rast gəlinməməli. Bununla bərabər çertyoj kağızları sınımaya, əzilməyə qarşı dözümlü olmalı.

Mövzu 1.4. Maketləşdirmədə istifadə olunan alət və ləvazimatlarla işləmə prinsipi -16 saat

Maketləşdirmədə istifadə olunan alət və ləvazimatlarla işləmə qaydasının öyrənilməsi. Yeni tikililərin kiçik miqyaslı maket modelində hazırlanması, fəaliyyətin bir çox mərhələlərini asanlaşdırılması. Maketlər, investisiya məqsədli və ya katlanan mərhələsində olan layihələr haqqında məlumatın auditoriyaya çatdırılmasında mükəmməl vasitə. Perspektiv müşahidəçiliyinin əsas prinsipləri və məqsədi. Həndəsi cisimlərin bir – birinə mütənəsibliyi. Məhsulun topologiyası pozulmasının şərtiylə həndəsi parametrlər modelinə uyğun ölçüləri müəyyən qədər dəyişdirmək. Bu modelin köməyi ilə məhsulun müxtəlif variantları yaradılması. Parametrik modeldən effektiv istifadə etmək məqsədi ilə həndəsi elementlərin kitabxanası yaradılması.

Mövzu 1.5. Maketləşdirmədə istifadə olunan eskiz variantlarının hazırlanması – 18 saat

Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması. 2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənəsibliyinin tapılması. Həndəsi həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementlər üçün əlavə oxlar çəkilməsi. Elementlər kəsr şəklində işarələnməsi. Kəsr xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsi göstərilməsi. Kəsr xəttinin alt hissəsində iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin həddləri daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi 1d şəklində müvafiq olaraq, göstərilməsi. Faxverk sütunlarının koordinasiya oxlarına, əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq, əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Mövzu 1.6. Kağız və kartonlardan həndəsi fiqurların hazırlanması üçün eskizlərin çəkilməsi – 18 saat

Kağız və kartonlardan həndəsi fiqurların hazırlanması üçün eskizlərin qurulması. Eskizlərin hazırlanması üçün rəngli kağızlar, qayçı, kağız yapışqanı, yapışdırıcı biləcəyiniz təmiz ağ karton, qələm və müxtəlif fiqurlar olan xətkəş istifadəsi.

Bir neçə sadə formalı məişət əşyasının, üçbucaq, kubun və ya prizmanın qurulması. Ton və işığın köməyi ilə formaların göstərilməsi. Rəsmləri işləyərkən yalnız kağız, qələm və pozandan istifadə olunması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Bölmə 2. Eskizlər. Maketləşdirmə

Mövzu 2.1. Eskizlər əsasında həcmələrin hazırlanma qaydaları. Tapılmış formaların eskizlərinə əsasən müxtəlif forma və fiqurların hazırlanması - 6 saat

Formaca mürəkkəb quruluşa malik olan məişət əşyalarından istifadə etməklə natürmortun qurulması. Natürmortun rəsmi dəqiqliklə işlənməsi. Nisbət və həcm anlayışına xüsusi diqqət yetirilməli. Həndəsi cisimlərin bir – birinə mütənasibliyi. Məhsulun topologiyası pozulmaması şərtiylə həndəsi parametrlər modelinə uyğun ölçüləri müəyyən qədər dəyişdirmək. Bu modelin köməyi ilə məhsulun müxtəlif variantlarının yaradılması. Parametrik modeldən effektiv istifadə etmək məqsədi ilə həndəsi elementlərin verilməsi. Həndəsi modellər altında məmulatın həndəsəsi haqqında olan informasiyalardan ibarət modelinin qurulması. Həndəsi modelləşdirmə çoxaddımlı proses kimi.

Mövzu 2.2. Mürəkkəb formaların eskizlərin hazırlanması və onlar əsasında rəngli karton, kağızda fiqurun həcmi maketinin hazırlanması – 8 saat

Mürəkkəb formaların eskizlərin hazırlanması. Onlar əsasında rəngli kağızda fiqurun həcmi maketinin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementləri üçün əlavə oxların çəkilməsi. Elementlərin kəsir şəklində işarələnməsi. Kəsir xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsinin göstərilməsi. Kəsir xəttinin alt

hissəsində iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin hüdudları daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi 1d şəklinə müvafiq olaraq göstərilməsi. Faksverk sütunlarının koordinasiya oxlarına əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq, əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Eskizin düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqət verilməli. Predmetlərin həcmi və işıqlandırılması tam tapılmalı.

Mövzu 2.3. Maketdə rəng tərtibatı, həndəsi formaların maketlərində quş,tuş,sulu boyadan istifadə qaydaları – 8 saat

Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması. 2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementlər üçün əlavə oxların çəkilməsi. Elementlərin kəsr şəklində işarələnməsi. Kəsr xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsinin göstərilməsi. Kəsr xəttinin alt hissəsində iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin hüdudları daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi 1d şəklinə müvafiq olaraq göstərilməsi. Faksverk sütunlarının koordinasiya oxlarına əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Mövzu 2.4. Faktura və teksturanın materiallarda öyrənilməsi, materiallardan kompozisiyanın qurulması və maketdə istifadəsi -10 saat

Formaca mürəkkəb quruluşa malik olan məişət əşyalarından istifadə etməklə natürmortun qurulması. Natürmortun rəsmi dəqiqliklə işlənməli. Nisbət və həcm anlayışına xüsusi diqqət yetirməli. Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması.

2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Mövzu 2.5. Dizaynda materiallardan istifadə qaydası. Tapılmış formaların eskizlərinə əsasən müxtəlif forma və fiqurların hazırlanması – 10 saat

Həm istehsal sferası, həm tədavül sferası üçün, həm də təsərrüfat fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üçün material ehtiyatlarına tələbat. Bu tələbatın döviyyə vəsaitlərinin əşya mahiyyəti, döviyyə vəsaitlərinin dövr sürəti, istehsalın həcmi, istehsalın texnologiyası və təşkili, məhsulların atışı qaydası, xammal və materialların alınması və digər amillərlə müəyyənləşdirilməsi.

İstehsal olunan məhsulun material tutumunun məhsul hazırlanmasının texnologiyasının təkmilləşdirilməsinin təsiri altında aşağı salınması. Məhsulların material tutumunun yüksəlməsinin müşahidə olunması. Xammal və materialların, yanacaq və enerjinin dəyərinin bir çox hallarda təbii amillərlə əlaqələndirilməsi.

Kompozisiya baxımından natürmortun qurulması variantlarının seçilməsi, vərəq üzərində təsvirin münasibliyi. Düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqətin verilməsi. Predmetlərin həcmnin və işıqlandırılmasının tam tapılması.

Mövzu 2.6. Mürəkkəb formalı eskizlərin hazırlanması. Mürəkkəb formalı eskizlər əsasında rəngli karton və kağızda həcmli maketin hazırlanması -10 saat

Natürmortun əşyalarının kompozisiya baxımından yerləşdirilməsinin analizi. Dəyişik formalardan ibarət mürəkkəb natürmortun rəsinin kompozisiya variantlarının seçilməsi və kağız üzərində təsvirinin müəyyən edilməsi. Formaca mürəkkəb quruluşa malik olan məişət əşyalarından istifadə etməklə natürmortun qurulması. Natürmortun rəsmi dəqiqliklə işlənməsi. Nisbət və həcm anlayışına xüsusi diqqətin yetirilməsi. Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması.

Mövzu 2.7. Maketdə rəng tərtibatı. Həndəsi formalıların maketlərində quş, tuş, sulu boyadan istifadə qaydaları. Rənglər və onların istifadə qaydaları -12 saat

Həndəsi formalı maketlərin qurulması zamanı fiqurların həcmnin və materialın rənginin kompozisiya baxımından uyğunluğuna xüsusi diqqətin yetirilməsi. Işıq – kölgə prinsipinin düzgün qurulması. Mürəkkəb formaların eskizlərinin hazırlanması. Onlar əsasında rəngli kağızda fiqurun həcmi maketin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmi ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Mövzu 2.8. Dizaynda string yaradıcılığı.İnteryerlər üçün uyğun olaraq string kompozisiyasının axtarılması.String hazırlanması – 12 saat

Mürəkkəb formaların eskizlərinin hazırlanması.Onlar əsasında rəngli kağızda fiqurun həcmi maketinin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmın ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementlər üçün əlavə oxların çəkilməsi. Elementlərin kəsir şəklində işarələnməsi. Kəsir xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsinin göstərilməsi. Kəsir xəttinin alt hissəsində iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin hüdudları daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi 1d şəklinə müvafiq olaraq göstərilməsi. Faxverk sütunlarının koordinasiya oxlarına, əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Eskizin düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqətin verilməsi. Predmetlərin həcmının və işıqlandırılmasının tam tapılması qaydası.

Mövzu 2.9. Dekupajın işlənməsi. Şəkil üzərində 3D effekti yaratmaq üçün şəklın seçilməsi. Baralyefin eskiz əsasında qurulması – 14 saat

Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması. 2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması.Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmın ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

İsti batikanın rəssama açdığı imkanlar. İsti batikanın işlənmə texnologiyasına görə çox maraqlı və zövqlü olması. Bu növdə hazırlanan batika nümunələrinin əsası - parafin şamı. Mumun xüsusi qazanlarda qızdırıldıqdan sonra "ştif batik" (azərb. batika qələmi) adlanan elektrikli alətə doldurulub öncədən hazırlanmış təsvirin cizgiləri üzərində hərəkət etdirilib kontur edilməsi, sonra kompozisiyanın mövzusuna uyğun olaraq rəssam tərəfindən rənglənməsi.

Soyuq batika. Parça üzərində təsvir olunacaq işin tam, dəqiq və aydın eskizinin çəkilməsi. Rezin yapışqan, rəng və benzin məhlullarının qatışığından alınan mayenin xüsusi alətlə rəsmın konturları üzərinə həkk edilməsi. Prosesin təkrarlanması. Kompozisiya baxımından natürmortun qurulması variantlarının düzgün seçilməsi, vərəq üzərində təsvirin

münasib olması. Düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqət edilməsi. Predmetlərin həcmnin və işıqlandırılmasının tapılması.

Bölmə 3. Maketləşdirmədə istifadə olunan materiallar

Mövzu 3.1. Rənglərin təsnifatı və onların istifadə qaydası – 6 saat

Cismin üzərinə işıq düşdükdə işığın içindəki 7 rəngdən birinin udularaq digərlərinin əks etdirilməsi. Rənglərin tündlük açıqlıqlarının(Valör) işıqla əlaqəsi.Yeddi rəng; Sarı, qırmızı, narıncı,mavi,yaşıl, bənövşəyi, göy.Ana rənglərdən mavi, qırmızı və sarı rəngin öyrənilməsi. Üç ana rəngi dəyişik nisbətdə bir-birinə qarışdıraraq təbiətdəki bir sıra rənglərin alınması.Ara rənglər haqqında məlumat.Tək bənövşəyi rəngin alınması üçün mavi və qırmızının bərabər nisbətdə qarışdırılması.

Kontrast rənglərin bir-birini tamamlaması, yan-yana istifadə edildiklərində bir-birini qiymətləndirərək şəkilə canlılığın qatması.

Rəng uyğunlaşmasının üç növü:

- Ton uyğunlaşması
- Yaxın rəng uyğunlaşması
- Kontrast rənglər uyğunlaşması

Mövzu 3.2. Yapışqanların növləri və istifadəsi – 6 saat

Yapışqanların əsası: yüksəkmolekullu təbii, yaxud sintetik yapışdırıcı mürekkəb üzvi maddələr. Təbii qeyri-üzvi yapışqanlara silikat mineral yapışqanlar və asfalt-bitum yapışqanların aid edilməsi. Yapışqanların tərkibi: yapışdırıcı maddədən başqa, həmçinin həlledicilər, doldurucular, plastifikatorlar və bərkidicilər. Zülali tərkibli yapışqanların xüsusiyyətləri. Həlledicilərin (su və üzvi mayelər) yapışqanın istifadəsində əhəmiyyəti. Yapışqanların xassələrinin istifadə edilən polimerlərin xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilməsi. Sintetik yapışqanların yapışdırıcı əsasına görə qrupları:

- Sintetik kauçuk əsasında alınan yapışqanlar (elastomerlər)
- Termoplastik qatranlar əsasında alınan yapışqanlar
- Termoreaktiv qatranlar əsasında alınan yapışqanlar

Mövzu 3.3. Lakların növləri və istifadə qaydası – 6 saat

Yapışdırıcı materialların xüsusiyyətləri. Yapışdırma davamlılığı ,adzeziyanın, habelə yapışdırıcı birləşmələrinin kogeziya davamlılığı ilə xarakterizə olunması. Adgeziya qüvvəsi, yapışdırma davamlılığının yuxarı olması. Yapışqanlı materiallardan məişətdə və texnikada

geniş istifadə. Yapışqanların istehsalı və tətbiqi sahəsinin genişlənməsi. Yapışqanlardan poliqrafiya ağac emalı, tikili, ayaqqabı və s. sənaye sahələrində istehsal olunan məmulatların müxtəlif hissələrinin bir-birinə birləşməsindən və məişətdə müxtəlif hissələrin bir-birinə yapışdırılmasında istifadə olunması. Müxtəlif yapışqan növlərindən yapışqanlı boyaqların hazırlanmasında və rəngsazlıq boyaqlarında istifadə.

Mövzu 3.4. Parlaq və tutqun lakların uyğunluğuna görə istifadəsi – 8 saat

Yapışqanların keyfiyyətinin təhlili zamanı normativ texniki sənədlərdə nəzərdə tutulan tələblərin xüsusi əhəmiyyəti. Normativ texniki sənədlərdə yapışqanın xarici görünüşünə, tərkibinə və əsas xassə göstəricilərinə, markalanması və qablaşdırılmasına qoyulan tələblər. Yüksək keyfiyyətli yapışqanın xüsusiyyətləri. Keyfiyyəti yapışqanın müəyyən olunmuş tərkibi.

Yapışqanların insan orqanizminə və ətraf mühüt üçün zərərləri. Yapışqanlara verilən keyfiyyət tələbləri, onun keyfiyyət təhlili prosesii. Keyfiyyət tələblərinin normativ-texniki sənədlərdə normallaşdırılması.

Mövzu 3.5. Dizaynda string yaradıcılığı – 6 saat

Rafit qələmlə bir neçə parçanın fonunda iki – üç məişət əşyalarından ibarət natürmort rəsminin yerinə yetirilməsi. Kompozisiya baxımından əşyalar konstruktiv və bir neçə forma baxımından münasib olaraq bir – birilərini tamamlamalı.

Kompozisiya baxımından natürmortun qurulması variantlarının uyğun seçilməsi. Düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqət verilməli. Predmetlərin həcmnin və işıqlandırılmasınının tam tapılması.

Mövzu 3.6. İnteryerlər üçün uyğun olaraq string kompozisiyası axtarılması və string hazırlanması – 12 saat

Formaca mürəkkəb quruluşa malik olan məişət əşyalarından istifadə etməklə natürmortun qurulması. Natürmortun rəsmi dəqiqliklə işlənməsi. Nisbət və həcm anlayışına xüsusi diqqətin yetirilməsi. Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması.

2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənəsibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmnin ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Mövzu 3.7. Dekupajın işlənməsi üçün formaların təyini və işlənməsi – 10 saat

Metal lövhənin içindən hissə çıxararaq verilən forma işləmi - dekupaj. Bu prosesin tez-tez metallarla istifadə edilməsi. Müasir adgeziya nəzəriyyəsi ilə tanışlıq, yapışqanların və lak-boyaq materialların yapışma və örtük əmələgətirmə qabiliyyətinə təsir edən əsas amillər. Yapışdırma və yapışmanın bu və ya digər dərəcədə mahiyyətini izah edən adgeziya haqqında bir neçə nəzəriyyə. Bu sahədə ilk nəzəriyyə - «Mexaniki bərkimə nəzəriyyəsi». Sonrakı nəzəriyyələr: adsorbsiya nəzəriyyəsi, elektrik, kimyəvi və diffuziya nəzəriyyələri. Yapışdırma və yapışma qüvvəsinin təbiətinin izah edilməsi. Diffuziya nəzəriyyəsi: yapışma və yapışdırma prosesinin mexanizminin izah edilməsi. Bu əməliyyatların ştamplama və ya kəsmə üsulu ilə həyata keçirilməsi.

Mövzu 3.8. Şəkil üzərində 3D effekti yaratmaq üçün şəklın seçilməsi - 14 saat

Maketləşdirmədən öncə lahiyənin eskizinin qurulması. 2D və 3D formatında bütün eskizlərin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmın ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi.

Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementlər üçün əlavə oxlar çəkilir və onlar kəsir şəklində işarələnir: - kəsir xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsi göstərilir - kəsir xəttinin alt hissəsində — iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin hədudları daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi, 1d şəklinə müvafiq olaraq göstərilir. Faxverk sütunlarının koordinasiya oxlarına, əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq, əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Mövzu 3.9. Dizayn yaradıcılığında interyerlər üçün batika eskizlərinin hazırlanması və eskizlərin batika ipəyinə köçürülməsi -10 saat

İsti batikanın rəssama açdığı geniş imkanlar. İsti batikanın işlənmə texnologiyasına görə maraqlı və zövqlü hesab edilməsi. Bu növdə hazırlanan batika nümunələri .

Soyuq batika - az müraciət edilən növ. Parça üzərində təsvir olunacaq işin tam, dəqiq və aydın eskizinin çəkilməsi.

Kompozisiya baxımından natürmortun qurulması variantlarının seçilməsi, vərəq üzərində təsvirin münasibliyi. Düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqət verilməli. Predmetlərin həcmi və işıqlandırılmasının tam tapılması.

Mövzu 3.10. Batikanın rənglənməsi texnologiyasının öyrədilməsi – 8 saat

İşlənmə texnologiyasına görə batikanın növləri:

- soyuq batika
- isti batika
- düyünlü batika
- azad bəzəmə (naxışvurma).

Bu zaman istifadə olunan müxtəlif üsullar: akvarel, qravür, vitraj və s.

İsti batikanın rəssama açdığı geniş imkanlar .İsti batikanın işlənmə texnologiyasına görə maraqlı və zövqlü hesab edilməsi. Bu növdə hazırlanan batika nümunələri .

Soyuq batika - az müraciət edilən növ. Parça üzərində təsvir olunacaq işin tam, dəqiq və aydın eskizinin çəkilməsi.

Mövzu 3.11. Mozaika işlənməsi üçün materiallar haqqında məlumat – 8 saat

Təsviri incəsənət sənət növləri:

- Boyakarlıq
- Qrafika
- Heykəltaraşlıq
- Dekorativ-tətbiqi sənət

Qədim zamanlarda istifadə edilən mozaika üslubu haqqında. Freska - divarın nəm suvağına sulu boyalarla işlənmə texnikası. Boyakarlığın ən geniş yayılmış forması - dəzgah boyakarlığı. Kətan və ya ağac üzərində yağlı boyalarla işlənən əsərlərin yaradıldığı xüsusi dəzgah- molbert. Monumental boyakarlıq əsərlərindən fərqli olaraq dəzgah rəssamlığı əsərləri.

Mövzu 3.12. Mozaika eskizinin axtarışları və eskiz əsasında mozaika materiallarının hazırlanması - 12 saat

Glass – şüşə,mərmər,güzgü materiallar üzərində iş. Qrafik dizayn üslubunda rəng ahəngliyinin bu materiallar üzərində yerləşdirilməsi.

Smalt - böyük səthləri bitirmək üçün nəzərdə tutulmuş qeyri-şəffaf şüşə mozaika. Şəffaf tərkibli materiallar üzərində iş. Müasir interyerdə mozaika. İstifadə sahələri: mətbəx, hamam, otel girişləri və s.

Mövzu 3.13. Müxtəlif mürəkkəb formaların eskizlərinin axtarışı və hazırlanması

- 10 saat

Mürəkkəb formaların eskizlərinin hazırlanması. Onlar əsasında rəngli kağızda fiqurun həcmi maketinin hazırlanması. Həndəsi forma ilə məişət əşyasının bir – birinə nisbətdə olan mütənasibliyinin tapılması. Həndəsi fiqurun əşyaya görə düzgün yerləşdirilməsi və qurulması. Rəsmin ton və işıq mənbəyinin vəziyyətinin əhəmiyyəti. Predmetlərin ştrix istiqamətlərinin göstərilməsi: Əsas daşıyıcı konstruksiyaların koordinasiya oxlarının arasında yerləşən ayrı-ayrı elementlər üçün əlavə oxlar çəkilir və onlar kəsir şəklində işarələnir, kəsir xəttinin üst hissəsində koordinasiya oxunun əvvəlki işarəsi göstərilir, kəsir xəttinin alt hissəsində iç-içə olan koordinasiya oxları arasındakı sahənin hüdudları daxilindəki əlavə ardıcılıq nömrəsi, 1d şəklinə müvafiq olaraq, göstərilir. Faksverk sütunlarının koordinasiya oxlarına, əsas sütunların oxlarının işarələrinin davamı olaraq, əlavə nömrə vermədən rəqəm və hərflərdən ibarət işarələrin verilməsi.

Kompozisiya baxımından natürmortun qurulması variantlarının seçilməsi. Vərəq üzərində təsvirin münasib olmasına, düzgün yerləşdirilməsinə və qurulmasına diqqət verilməli. Predmetlərin həcmi və işıqlandırılmasınının tam tapılması.

ƏDƏBİYYAT

1. Тарасов М.В. «Графика» - М., 1993
2. Генчаров А.Д. «Об искусстве графики» - М., 1990
3. Звонцов В.М. «Основы понимания графики» - М., 1995
4. Сəmil Müfidzadə “Ofort” В., 2007
5. Мəтмədova N.S. “Ksilofrafiya və linoqravüra” В., 2009
6. Розенсон И. Основы теории дизайна. — СПб: Питер, 2006. — 224 с.
7. Туэмлоу Э. Графический дизайн. Фирменный стиль, новейшие технологии и креативные идеи. — М.: АСТ, 2007. — 256 с.